

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».

Կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են

խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

Տ է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի

ԲՈՎԱՆՈՒԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի ծրագրերը սնչանում է, ով ձեռք բերածը ստեղծ. կամային աւերակները. Օրվայ հարցը. Հայոց հարցը և եւրոպական մամուլը. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մի քանի խօսք Թիֆլիսի արհեստագործների և նրանց վարչութեան մասին. Նամակ Շուշուց. Ներքին լուրերը. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ամերիկայից. — ՀԵՌՈՒՄՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակներ Թիֆլիսից:

ԹԻՒՐԻՍԻՍԻ ԾՐԱԳՐԵՐ ԸՆԴՁԱՆՈՒՄ Է

Ռուս-թիւրքաց պատերազմից յետոյ թիւրքաց կառավարութիւնը յղացել էր մի ծրագիր՝ սահմանադրութիւն ընդունելու և սահմանարկ մասնատակաւն տարրը թիւրքացիները և այգիները ապահովել իր ապագայ գոյութեան համար այն երկիրները, որոնք մտնում են նրա պետութեան սահմանների մէջ:

Այդ նպատակին հասնելու համար թիւրքաց կառավարութիւնը մի կողմից հըրաւելի րոււմ էր մասնատակաւնները զանազան տեղերից և նրանցով լցնում փոքր-Ասիայի բոլոր այն վայրերը, որտեղ փոքր ի շատե ազատ հողեր էին մնացել միւս կողմից ամեն կերպ արգելքներ և խոչընդոտներ էր դնում փոքր-Ասիայի քրիստոնէայ ժողովուրդների աճման և զարգացման դէմ:

Նա հրահրում էր մասնատակաւններին այն երկիրներից, որոնք արգէն կորած էին համարվում մասնատակաւնութեան համար, օրինակ, Բոլքարայից, Բոսնիայից և Հերցեգովինայից, որոնք գուրու եկան Թիւրքիստանի անմիջական կառավարութիւնից, և կամ այնպիսի տեղերից, որտեղ մասնատակաւն տարրը իր գոյութեամբ այլ ևս չէր կարող գործնականապէս նպաստել Թիւրքիստանի մշակած քաղաքական ծրագրին, օրինակ, Կովկասեան լեռներից և Աղբյուրով:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Ն Ա Ս Ա Կ Թ Ի Ի Ր Բ Ի Ա Յ Ի Յ

Կ. Պ Օ Ղ Ի Ս, օգոստոսի 16-ին

Երկուշաբթի առտու, օգոստոս 14, թիւրք թերթերը հրատարակեցին հետեւեալ պաշտօնական զեկուցումը:

«Վաստօղուի կայսերական նահանգներուն համար քննիչի պաշտօն ունեցող Շաքիր փաշա երէկ մեկնեցաւ:»

Այս բանտակաւն աղբը Պօլսոյ մէջ օրուան ամենէն հետաքրքրական զեպքը համարուեցաւ: Երբ օր է որ ամբողջ Պօլսոյ այդ լուրով կը զբաղուէր: Նախօրը նամակներով արգէն բաւական տեղեկութիւն տուած էր Շաքիրին մեկնելուն պատրաստութեանը վրայ. հիմա հաստատելով անոց ճշտութիւնը, քիչ մը աւելի ընդարձակեալ:

Կիրակի իրիկուն, օգոստոս 13, իրիկուն ժամը 3-ին (Եւրոպական) յանկարծ սուլթանին թիկնապահները կերթան կը զանն Շաքիրը և կը սեն թէ Կրասե կայ որ անմիջապէս պիտի մեկնի Պօլսէն և Երզրում կերթայ. Շաքիր չէր կրնար ուրիշ բան ընել, բայց կը թէ հնարանդի: Պատրաստութիւնները կը սկսի շուտ անսնել, և նոյն միջոցին ալ պալատ կերթայ, հրահանգներ ստանալու. կը խնդրէ որ մեծ տղան իր հետ միասին տանի, այս խնդրը կը կրկնէ երկու անգամ, բայց երկու անգամ ալ մերժողական պատասխան կը ստանայ:

Արդէն թրքական Ալի Սաիլ չոքնաւը կը պատրաստուէր. ճիշտ կէս զիշերին Շաքիր մէջը կը մտնէ և չոքնաւը կը մեկնի: Սուլթանը Շա-

կասի զանազան մասերից, ուր առ միշտ խախտանից մասնատակաւնութեան զերկն-խանութիւնը:

Նա ճնշում էր քրիստոնէայ տարրը՝ դրնելով նրա վրա անտանելի հարկեր և տուրքեր, շրջապատելով նրան վերջած մասնատակաւն հրոսակներով և խելով մի և նոյն ժամանակ նրանից ինքնապաշտպանութեան միջոցները. նա արգելում էր պանդխտութեան գնացած քրիստոնէաների մուտքը դէպի փոքր-Ասիա և սահմանափակում էր բոլոր այն իրաւունքները, որոնք կարող էին նպաստել ժողովրդի կանոնաւոր ինքնադրձուէնութեան:

Նետեկով այդ ծրագրին և այդ սխառութեան օրհրդին մէջ մեծ, ընդհանուր մասնատակաւն զանգուածի մէջ և արմատական անկողնային զգոյշ տարրերը: Բայց բանակարութիւնը և անարդարութիւնը միշտ կը և անձնապատան: Նա գործում է անթիւ սխալներ և մեծ անպատշաճութիւններ, որոնց և դժգոհ է դառնում ինքը՝ ճակատագրական կերպով:

Թիւրքիստան այժմ կատաղած է, և շատ հասկանալի պատճառով: Տանեակ տարիներ ընթացում էր փայփայած ծրագիրը ունչանում է, նրա փափաղը՝ ունեւորու գուտ մասնատակաւն մի երկիր իր ձեռքին օգն է ցնորում, և այն տարրերը, որոնք պէտք է ջնջվէին և հայվէին, կեանք և ոյժ են ստանում ապագայ լայն կուլտուրական զարգացման համար, որին պէտք է ենթարկվին նոյն իսկ մասնատակաւն ժողովուրդները, որոնք ապրում են քրիստոնէաների հետ միասին:

Վիճակը ճակատագրական է: Շուտ թէ ուշ նա պէտք է վրա հասնէր: Եւրոպական կուլտուրան պէտք է զար իր իշխանութիւնը տարածելու այդ վայրերի և բարբարոս աղբերի վրա: Եւ իրաւոր էր Թիւրքիստան ինքնախաբէութեան իր երազների մէջ կար-

բիրին կանխիկ ճանապարհածախ տուած է 1,500 ոսկի (13,500 ռուբլի): Շաքիրի հետ մեկնեցան նաև Տանի պէյ, ալպանիացի իսլամ մը, որ արտաքին գործերու նախարարութեան մէջ հիւպատոսական զեւանին անօրէն էր. ամսական է հիմա 125 ոսկի (1,125 ռուբլի): Ասիէ զատ հրաման գնաց Թէհրանի տանկական զեւանաւան խորհրդական Հասիպ պէյ, որ չուտով Երզրում երթայ իր օգնական Շաքիրի: Հասիպը—կարծեմ թէ անունը աս է, աղէկ մը չիմ յիշեր—ձեզի լաւ ծանօթ է. հիմախան Թիֆլիսի տանիկ հիւպատոսին նախօրէն է. երկար ատեն Թիֆլիս մնացած ըլլալով լաւ կը ճանչնար զինքը. կը թէ յիշողութիւնս զիս չի սխալեցներ, կարծեմ մի երկու խմբագիրներ հայկերայի մըն ալ տուած են իրեն 1891-ին, թէ և հայոց անհայտ թշնամին ըլլալը զարմար մը չէ: Հասիպ պէյ, իբր մասնազգէտ, ուշադիր պիտի ըլլայ յատկապէս Կովկասի կողմերէն եկածներուն:

Վեւապանները իրենց հաւանութիւնը տուած են Շաքիրի անուամբին, ինչպէս նաև մեկնելուն: Պատասխանը չուէ է, զէթ լաւատեղեակ անձերու խօսքին նայելով: Շաքիր փաշա մեկնած ատեն զեւաններուն այցելութիւն չի տուաւ, ինչ որ նրան մըն է թէ անոց հաւանութիւնը չէ աւանուած իր մեկնելուն առթիւ: Նամանակէն և ոչ իսկ տարազավին հետ տեսակցեցաւ:

Ինչ պատճառ կար պարանա ճանապարհորդութիւնը: Այս մասին կատարելապէս ստույգ տեղեկութիւններ չի կան, բայց անա ինչ որ բաւական երաշխատուեալ աղբերներէ կը քաղուի:

Շաքիր օր երեք զեւանատուներու թարգմանները իրարու ետեւ թ. Կուրը կերթալով տեսակցեցան արտաքին գործերու նախարարին հետ. հայոց խնդրին վրայ կարեւոր տեսակցութիւնը

ճոււղ, թէ եւրոպական կուլտուրայից դուրս կայ մի այլ ճանապարհ երկիրը զարգացնելու և իր գոյութիւնը պահպանելու համար:

Թիւրքիստան ուրիշ ոչինչ չէ մնում, բայց կը թէ մի կողմ թողնել իր անմիա և վայրենի ծրագիրը և օր առաջ հպատակվել եւրոպայի պահանջներին, որոնք անխուսափելի կերպով պէտք է իրագործվեն:

ՈՎ ՁԵՂ ԻՐԱՆՈՒՆԻ ՏՈՒՅՑ

Մեր ասելիքը նորութիւն չէ, բայց նա ըզլում է հարիւրաւոր արժանաւոր, անձինքնի արտից, որոնք այս րօպէիս, երբ արգէն ուսումնասիրան տարին շէմքի վրա է, —մնացել են առանց պաշտօնի, տեղի և գործի:

Ինչ է դրա պատճառը, մի՞թէ այն, որ մեր դպրոցներում տեղ չը կայ, արգէն բոլոր տեղերը բաժանված են, կամ այն, որ այդ մարդիկ պահանջում են շատ մեծ, հայոց դպրոցների ոյժից բարձր ուժիկներ:

Ոչ մէկը և ոչ միւսը: Միակ պատճառը, որ բազմաթիւ օրինակելի և եռանդուն ուսուցիչներ մնում են դպրոցներից դուրս, և առանց տեղի դա նեղ, թայֆայական, կամ սովորական խօսքով՝ կուսակցական ոգին է, որ յանդուգութիւն ունի մուսը գործելու մեր մանկավարժական ասպարէզը, մեր ուսումնասիրանները:

Շատ անգամ առիթ եք ունեցել ասելու և այսօր էլ կրկնում ենք, որ մենք միանգամայն պաշտպանում ենք ազնիւ, ըսկզբունքի վրա հիմնած կուսակցութիւնը և կուսակցական ամենակատարի պայքարը. բայց երբէք չենք կարող թոյլ տալ և համաձայնվել, որ այդ ոգին մուսը գործէ դպրոցների մէջ, մատաղ սերնդի կրթու-

րին, առած պատասխանին մերժողական էր: Կիրակի առտու անդիական զեւանաւան պահակ չոքնաւը, Իժձընը, կանուկ կը մեկնէր զեպի Մարմարայի ծովը, ուրիշ անմիջապէս կը հասնէր Տարսուսէ: Նոյն կիրակի զեպերը սըր Ֆիլիպ Քլերքի մեծ հայկերայի և երեկոյի պիտի տար. ինչ պատճառ կար որ զեւանը նոյն օրը պաշտոն մը ընէր զեպի Մարմարա. սուլթանը անպիտան չունեցաւ թէ զեւանը կերթար բանակը իր ծովային Վէյմըրի հետ, նաւատորմին Տարսուսէն անցնելուն խնդրին համար: Արգէն այս լուրը տարածուած էր եւրոպական թերթերէն, որ շաքիր իրիկուն հասան, թէ ծովային Վէյմըր և Ֆիլիպ Քլերքի պիտի տեսակցին: Այս զեպերը, ուրիշ խորհուրդներ, որոնք կը թեւադրէին սուլթանին լրացած գործողութիւն մը ներկայացնել եւրոպայի, ու մնացածը թողու պարագաներուն: Ասիէ սուլթանին աճապարանքով որոչուէր:

Շաքիր փաշա բարեկարգութեանց ծրագիր մը պատրաստած էր. սուլթանը ուզեց, բայց ալ չի վերադարձուց. Երզրուի պալատէն կըսեն թէ Շաքիրին բացարձակ իշխանութիւն տրուած է ուղածը ընելու, պաշտօնները զնելու և փոխելու: Եւ սակայն և ոչ իսկ իր սղան հետը տանելու իշխանութիւն ունեցաւ:

Գանի մը օր է արտակարգ իրաբանցում Երզրուի պալատը հայկական խնդրին համար. զի մում Ֆրանսայի օսմանեան զեւանին, որ զէթ հանրապետութեան նախագահին միջնորդութեամբ կարգադրութիւն մը ընէ. զեւանը կերթայ Հալը և նախագահին հետ կը տեսնուի: Թիւրքերը յոյսերնին հիմա Ֆրանսայի վրայ դրած են քիչ մը:

Թեան հիմնարկութիւնները, որտեղ հարկաւոր են ոչ թէ կուսակցական մարդիկ, այլ օրինաւոր մանկավարժներ:

Սակայն մի խումբ մարդիկ, որոնք այժմ իրանց ձեռքն են առել հայոց դպրոցներում ուսուցիչներ և վարժուհիներ նշանակելու գործը, իրանց թոյլ են տալիս թայֆայական, կայր կուսակցական ձգտումներից դրդված՝ հեռացնել բազմաթիւ արժանաւոր ուսուցիչներ և վարժուհիներ միայն այն պատճառով, որ այդ ուսուցիչները իրանց հասարակական գործունէութեան մէջ դաւանում են ուրիշ մտքեր, ուրիշ զարգացումներ, ունեն ուրիշ հայեացքներ:

Նեղ թայֆայական, շատ անգամ էլ կղերական ոգին մոյնել դպրոցների մէջ, և այդ տեսակէտից էլ զեկավարվել ուսուցիչներ ընտրելիս—կը նշանակի բանդել հայոց դպրոցները, կը նշանակի խախտել այն հիմքը, որի վրա դրված են հայոց ժողովրդի փողով պահույն դպրոցները:

Ոչ զքի համար զարմանք չէ այլ ևս, որ մի քանի տարուց ի վեր, երբ այդ թայֆայական, կուսակցական, նեղ կղերական ոգին մուսը գործեց մեր դպրոցների մէջ, այդ դպրոցները զրկվեցին բազմաթիւ օրինակելի ոյժերից, և էլ աւելի կը զրկվեն, եթէ դպրոցական գործի զեկավարները յանդուգութիւն կուենան նոյն ոգով առաջ գնալու:

Այդ հակակրեթի, նեղ ոգին մեր դպրոցների առաջադիմութեանը մեծ վտանգ է սպառնում:

ԿՍՄՍԻ ԱՆԵՐՄՈՒՆԻՔԸ

Տ Ե Ղ Է Կ Ա Ք Ի Ր

Ուղղած Երզնկայի առաջնորդական փոխանորդին

Արժանապատիւ հայր.

Թուականէս վեց օր յառաջ, այն է օգոստոսի 1-ին, կամայի Գառնի գիւղին՝ Թահիր-փաշային

Ճիշտ այն օրը որ Շաքիր կը մեկնէր, Պօլսոյ մէջ ալ ընդհանուր հոգեհանդիսա կատարուեցաւ Սասունի կոտորածին տարեգարձին առթիւ. շաքիր իրիկուն պատրիարքը չըջաբերականով մը կը պատուիքը եկեղեցիներուն պաշտօն և պատարագ մատուցանել Սասունի կոտորածներուն, որը Սասունի մէջ շի Գրիգորի կատարեցան. ամեն եկեղեցիներուն մէջ շատ հանդիսաւոր եղան հանդէսները. սահաբն բազմութիւն ամեն տեղ, բարոյները շատ յանդուգն, ուղղակի յարձակով թիւրք կառավարութեան դէմ:

Ու թիւրքերն ալ կը շարունակեն իրենց յարձակումները. հետեւանները իրենց պարզութեան մէջ կը ներկայացնեն:

Սասունէն ետքը այնպէս կը կարծուէր թէ ալ հայերը իրենց երկրին մէջ հանդիսա պիտի թողնէին. տանկական վարչադրութիւնը ջարդարկիրի եւրոպայի աչքին առջև պիտի ըլլաւ համարձակէր կրկնել այն խժոճութիւնները, որոնց լրումը եղաւ Սասունը: Սակայն անա տարի մը անցած է անկէց ի վեր, և Հայաստանի մէջ գործուած անդիմութիւնները երթալով կը կրկնապատկուին, հարստահարութիւնը ներքին Հայաստանէն կը տարածուի մինչև Փոքր-Հայոց դաշտերը, Սե ծովի եզերքները: Պրտիկ Սասուններու ամբողջ շաքիր մը տխուր պատմութիւնները կը համարեն ամեն օր: Ամենէն վերջինը տեղի ունեցած է օգոստոս 2-ին Թահազարայի մէջ, հայաբնակ զիւղայի մը, որ կը զանուի Շապին-Գարահիտարի նահանգը (Սեբաստիա): Գէպքը պատրաստողը եղած է քաղաքին միութեամբ Մուսթաֆա-պէյ, արիւնկալի բռնաւոր մը, որ բաց է բայց սպաննել տուաւ անցեալ տարի վեց հայ բանտարկեալ: Այս մարդը առաջ երա-

խանին մօտ առաջակիներու կողմէ տեղի ունեցած կողոպտակ մը առթիւ, քարաքիս կառավարութեան հրամանաւ, զինուորական հաղարայեան խալիք էֆէնդի 200-ի չափ ձիաւոր և հետեակ զօրքերով, կէս աւուր մօտ, Աւագ-վանք եկան:

Աշխատեցանք պարտ ու պատշաճ կերպով հիւրընկալել զիրենք. սակայն առանց բնաւ բան մը ընդունելու, վանեցի Նազար և Արիստակէս խաչատուրեանն բռնելով՝ կապեցին և հրացանը Նազարի սրտին բռնելով՝ սպառնացան սպաննել զայն, եթէ առաջակց տեղը չի ցուցնէ, և հետեանին Գառնի գիւղը տարին, ուրիշ հետեակ օր Լուսաւորիչ (սեպտեմբեր) կը տանեն և հաս ալ նմանը չը տեսնուած սաստիկ գանակածութեան յետոյ՝ լեռնէ լեռ չը քննելով և վերջին ծայր նեղելով՝ կը ստիպեն, որ առաջակց տեղը իրենց յայտնեն: Թէև երկու տարիէ ի վեր թէ մեր և թէ վարդան վարդապետ հօր միջոցաւ բողոքուած և սպառնացուած է վանուց կրած փաստներն առաջակց ձեռամբ, սակայն կառավարութեան կարեւորութիւն չէ տուած: Խզր տղայը կը պատասխանեն թէ ընտա տեղեկութիւն չունինք և երբէք չեմք տեսած կասկածելի մարդիկ, սակայն, կարեւորութիւն չը տալով անոնց խօսքին, կը շարունակեն իրենց բարբարոս չարսպանակը և որ ամենէն ցաւալին է՝ սողայոց (Նազար և Արիստակէս են) վիճակին վրայօք տեղեկութիւն մը չունինք ցարդ թէ ուր կը մնան, կենդանի են, թէ մեռեալ կամ ի բնուո:

Ասով դժ չըլլալով՝ խալիք էֆէնդին մօտակայ Գառնի գիւղի հայ բնակիչները անխկարգելի նսպիտանաց, հալածանաց, ծեծի և տանջանքի կենթարկեց, վերջին ծայր անգիտութեամբ, որոյմէ ոմանք թերևս մահուան ենթարկուած են ծեծի և տանջանքի հետեանօք: Նոյնպէս նոյն գիւղի հայերու «եսայայներն» անգիտաբար կուղարկուած և բան մը չը մնալու, սպառնաւ աւարի տուած և հովիտներն կապած, սարսափելի ծեծերով հետը առած տարած է, որոց մասին նոյնպէս տակալի լուր մը չունինք:

Գառնիին ու Լուսաւորիչ կերթան և հոն ալ նմանը չը տեսնուած անգիտութիւններ զորք կը դնեն վանեցի խեղճ ու կրակ պահապանաց վրա, վանտապետուհոյն կը սպառնան կապի մէջ թափանխելով այրել զինք, եթէ առաջակց որչը իրենց չը ցուցնէ: Նոյնպէս իրենց հետ տարած Արիստակէսին կը սպառնան ետացեալ հակիթ մը թին տակ դնելով սպաննել: Այս և սոցա նման անուոր տանջանքներ և սպառնալքներ տեղացիներով կը սկսեն գանակածութիւն և այնչափ կը ծեծեն Արիստակէսը, որ նուազած կիսայ, որոյ վրա

մեան Արեւմտ վաչայի սպասուորը եղած է, իր հրամանին ներքև ունի թիւքը սրիկաներու կանոնաւոր բանակ մը, ուր որ հայերը կը բռնադատեն, հոն արդէն զորածախութեան մէջ զօրաւոր խումբ մը կը պահէ: Նոյնպէս բոլոր թիւքը պայտօնեաներուն, այս մարտուն ալ մտատիպարը եղած էր մեծ Սասունը, զոր մասնաւոր հաճոցով մը կը յիշէ և կախատի գործարգել իր սահմանին հայերուն վրա: Բւ երբ իր մարդիկը կը յարձակէին Թամգարայի հայերուն վրա, «Սասունէն աւելցածները չարդենք» կաղաղակէին:

Այդ օրը կառավարչին սրիկաներէն քանի մը հողի նեղութիւններ կուտային խեղճ հայ կիտջ մը, հայ մը միջամտութիւն կընէ խօսքով, ասի յարձակման նշան մը կըլլայ. միջամտութիւն ընողը կը սպաննեն և քսանի չափ ալ ծանրապէս կը վիրաւորեն: Հայերուն բողոքը, ի հարկէ, անյուշելի կը մնայ, կարգեցուցի անոնց պատրիարքարան հեռագրել: Անոնք ալ խանութները գոցելով 200-էն աւելի բազմութեամբ կերթան Գարաճիսարի հայոց գերեզմանատունը կապաւոր տանին, Գարաճիսարի հայերն ալ տեսնելով որ նոր յարձակում մը կը պատրաստուի իրենց դէմ, իրենք ալ կը փախն խանութները և կը միանան թանգարայիներու հետ բողոքելու այս վայրագութեանց դէմ: Գարաճիսարի բոլոր հայ գիւղերը, Արգիւս, Արցախ, Արարիկ և այլն անոնց օրինակին հետեւելով, անոնք ալ իրենց գործերը ձգած հեղհեղ կուգան Գարաճիսար իրենց կըրած հարստահարութեանց դէմ բողոքելու: Հայոց գերեզմանատունը այդ նպատակով սպառնանողներուն թիւքը երթնելով աւելանալով վրա է, յանցաւորներուն պատժուելը և կենսիքը, պատրի

հօրեղբօր Նազարին կառաջարկեն անելով մը «հաճախութ» ընել (արիւն առնել) մորթին մէջ փաթկելու համար, դժբաղդաբար անելի չը գտնուելուն՝ սրի մը ծայրով «հաճախութ» ընելով՝ մորթին մէջ կը փաթկեն: Գարաճիսարի բան, երբ մէկ կողմէ զայն սպանել կուզեն, ինչ հարկ վերջին նորա կենաց ինամբ տանել:

Սեպտեմբեր Լուսաւորիչ իւր ամեն ինչըրէն կուղարկուած է, կանկարարիք զինուորաց քմաճաճայից կը ծառայեն, զորս կտարելով թափելով և պատուելով գրեթէ սպառած են. անասուն, ոչ խար երբէք թողած չեն, և եթէ երբէք կան աւտոնք էլ, անոնք մնալով անտատաց մէջ անհետացած են չըջակայ քիւրդերէն: Ա. Լուսաւորիչ այս վիճակին մէջ թողլով՝ մաս մը զօրք կը մընան հոն. միւսներն կը դառնան Աւագ-վանք, ուր կը շարունակեն անգիտ յարաբերութեան եւ բռնութիւններ, հոս ևս վանուց բնակչաց և անասնոց ձմեռուան բոլոր պատրաստութիւններն սպառելով՝ ոչխարներն, որոնք վանուց միակ սարուտարի աղբիւրն են, զամենքը կերան, լափեցին:

Երբ օրէ ի վեր վանուց վրա տեղեկութիւն մը չունինք, զի չըլլալով տակ առնուած է՝ երթիկը իսպառ արգելուած է: Վանուց 15 հոգիներն միայն հայմանդա՞ խեղճ ծերուկ մը, մահտեսի Զակար անուանով մնացեր է, միւսներն կուրծին մը չունինք: Ասիկայ կարելի է հետեցնել վանուց ողբայի վիճակը, և ինչքը ի գործ չեն դրուել անօգնական ու անարդար թշուաւ կանանց վրա, մեր պատին ու վանօրէից սրբութիւնք ոտից կտան ըլլալով:

Չը մտնամք յիշել թէ՛ հնձոց և յաջորդ տարւան սերնետայնի փամախանէն, կրնաք երևակայել թէ իրաց այս վիճակին մէջ մեր հոնձքերը բոլորն իսպառ փճացան և մնացեալները հայրախանամ կառավարութեան կանոնաւոր զօրաց ճարակ կղան: Հաստատեալ կրնանամք թէ՛ երկնի օրը 100-ի մօտ հեծեալ զինուորներ և մի քանի թիւքը և քիւրդ Շիխայի (Ա. Աստուածածին) և Ա. Յակոբայ վանքերը գրուած են, ի հարկէ, այս վանքերն ալ վերոյիշեալ մենաստանաց վիճակին ենթարկելու, վանապետները թողած իրենց հոնձք և կալով աշխատութիւնք զինուորաց և նոցա պետի բռնահնձքին՝ բնական է ծեծի և բռնութեան տակ:

Արդ, ու հարք և տեսլք, զայստիկ որդիական խնամարթեամբ մատուցանելով պատկառելի խառն ժողովոյր, ձեր խորին ուշադրութիւնն կը հրաւիրելը դէպի մեր այս անհանդուրծելի վիճակ և դառն կացութիւնն, պաղատողին խնդրելով, որ դարման բերէք և միջոց հայթայթէք՝ վանօրէից սրբութիւնքը, վանապետաց կենսիքը, ինչքը և, որ

ու ստացուածքի պահանջութիւն կը պահանջեն: Անբաստից կառավարութիւնը բոլորովին ահաբեկ եղած է այս շարժումէն, Գարաճիսարի հայերուն հեռագրելուն ուղղելով կը խնդրէ, որ խանութները բանան, չիտութիւնն վերջ տան, կը խոստանայ ընդհանր դիմել, բայց հայերը անդրաւելի կը մնան իրենց որոշումին վրա: Տեղեկագիրները կընեն թէ, եթէ անօրինակ օգնութիւն չի հասնի, ժողովրդին վիճակը անտանելի պիտի դառնայ, կախարան փամախան է և աշարը դեռ չէ ծախուած:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՒՅԵՅՑ

II
Մալ օն ի ք, օգոստոսի 10/22-ին

Ձմեռնիկայից Սալօնիք համոզող ուղերթի համար ուշադրութեան արժանի երկու վարչ շարունակ գրաւուած են նրա հայեացքը, այս վայրերն են ձախ կողմից Ալիմպոս լեռն և ալ կողմից Աթոս սարի բարձունքը: Ալիմպոս, որի գագաթի վրա, աւտոյ, այլ ևս աստուածները չեն բնակուած, յաղթական դիրքով, իր պատմական—զիցաբանական բոլոր շքերթութեամբ պատկերանում է մեր աչքին, լանջելու ու ստորած ոսկեղօծ արևով պատած, երբ գագաթի շրջանում շարունակում է յարաբերութիւն պահպանել երկրի հետ, թանձրամած ձիւն պահելով իր վրա, Հեփեսոսի անչէջ հրոյի փոխարէն:

Իսկ նրա գլխացը՝ գէպքերի զարմանալի գուգաղբիւրն է, Աթոս լեռը նոյնպէս կրօնական դեր է խաղում, բայց ոչ երևակայական, այլ իրական, շոչափելի աշխարհի մէջ: Այդուհետ, ինչպէս յայտնի է, հաստատված է ուսուցական-օրթոքըս վանքը, որի շահերն ամբողջ պաշտպան-

ամենէն մեծն է, պատին պահանջել. հակառակ վարագային վերոյիշեալ վանքերը զատարկանալով բնակիչներէ և պահապաններէ՝ յաւէտ քայքայման և կորստեան պիտի դատապարտուին: Յաւելուած, մտացաբ յիշելու թէ՛ վերոյիշեալ խալիք էֆէնդի, ու Լուսաւորիչի վանքը հասած ժամանակ, կընէ թէ «Սասոնոյ կոտորածը ևս ըրի. եթէ առաջակցները ձեռքս չը տար» նմանօրինակ վանապետուհոյն (խեղճ այրի Մարթային) մահերէն զիտիպար կասեցով՝ վանքն ալ քարոզով այրել, որը ստուղ քաղաքէն տարած էին: Այս ամենքը Սասոնոյ կոտորածին «հերոս» Չէքի վաչայի հրամանաւ:

Ի դիմաց Աւագ-վանքի վանապետութեան (Ստորագրութիւն)
Ի դիմաց Ա. Յակոբի վանապետութեան (Ստորագրութիւն)

Երգիկա, օգոստ. 6/18
ՕՐԿԱՅ ՀԱՐՅԸ
XXIX

Կ. Պօլսից հաղորդում են.
«Կառավար» լրագիր լսեր է, թէ հայտնութիւն գոյացեր է վանի Պէյթէշիպապ գաւառակին քանի մը քիւրդ ցեղերուն միջև, որոնք ժամանակէ մը ի վեր իրարու հետ խռով ըլլալու են, չէին որբարբարոց յարուստ աշխատանքը, ստորս անդին թափառական կը պտտէին: Այս օրերս մէջքերին ամեն խռովութիւն վերցուած ըլլալով՝ բոլորն ալ Գարաճիսար անուն արօտապարը հաւաքուելով վրանին անկեր և իրարու սեղան տուած են: Նախկին առեւտրութեան յաջորդեր է սէր և բարեկամութիւն:

Գիւրդերը հայտնել են...
Ըստ երևոյթի գա մի անմեղ լուր է և նոյն իսկ շատ ուրախալի: Եւ ձնաբար, միթէ ուրախալի չէ, որ մի երբևէ մէջ սարկող, նոյն հողով և ջրով սնուող ցեղերը, վտանգակ միմեանց մի և ուս և լուս, և միմեանց զէմ կատաղի կոխներ մղելու, միմեանց ձեռք են մեկնում, «ուղան են տալիս»:

Սակայն, տարաբաղդաբար, այդ արտաքին սխրոյ և հաշտութեան տակ թաղված է մի այնպիսի յետին, վատագուստ միտք, որ համարձակ կարելի է ասել, թէ այդ քրդական հայտնութիւնը կը դառնայ նոր անտաք օտի զմի աղբիւր՝ գանաղան կրօններին պատկանող աղբիւրի մէջ:

Ոչ ոքի համար գաղտնիք չէ, որ քրդական հայտնութիւն կայացնելու համար թիւրքաց կառավարութիւնը վերջին տարիները գործ է դընուած մեծ քանակութեամբ ոսկի, շքանշան, կաշաք, նոյն իսկ ճնշում, որպէս զի կապելով

ված են 1879-ի այն գաշնաղբի մէջ, որի 61-դ յօդուածը դեռ շարունակում է կաղաղ...

Սալօնիք Թիւրքիայի եւրօպական մասի ամենակարեւոր քաղաքը և նահանգիստն է 125,000 բնակիչներով, որոնց կէսը հրէայ է. իսկ հայերն այստեղ, այսպիսի կարեւոր տեղում, հազիւ 300 հոգի կան, երկուրորում միասին, բոլորն էլ կամ պաշտօնեայ և կամ արհեստաւոր. մէկ կամ երկու հատ միայն վաճառական կայ: Քաղաքը գեղեցիկ զիւրք ունի. Եւրօպայի հոտը զգացվում է այստեղ փոքր ի շատէ:

Սալօնիք դուռն է Մակեդոնիայի և բուլղարակ Ռումէլի (եւրօպական Թիւրքիա), ուստի մակեդոնական խռովութիւնները մեծ ազդեցութիւն են ունեցած այստեղի հրապարակին վրա: Ներքին վաճառականները, խնդրի երկարություն և աւելի կենսովեւրց վախճալով, շատ զգուշութեամբ են գործում և շատերը դադարել են իրանց մուրհակները վճարելուց, չուղենալով, յամենայն դէպս, կանխիկ ստակը ձեռից փախցնել իսկ նոր գործերի ձեռնամուխ լինելուց հետո են պահում իրանց:

Միմեանց հետ մէկը միայն թշնամի քիւրդ աշխարհներին, և վերջնելով նրանց միջից ցեղական առեւտրութիւնը, այդ բոլորին միասին ուղղի դէպի մի ուրիշ տարր, դէպի այն տարրը, որ այս բօպէխ մեծ վտանգ է սպառնում թիւրքաց իշխանութեան,—դէպի հայոց տարրը:

Այս այդ է պատճառը, որ օսմանեան միմիտարները մեծ հրճուանքով հրատարակում են լուրեր, թէ այս կամ այն քիւրդ ցեղերի մէջ հաշտութիւն է ընկել, հակացնելու համար հայերին և եւրօպացիներին, որ հարկաւոր ժամանակ այդ ցեղերը միակամ և միահամուռ, ոտքի կը կանգնեն ոչ թէ միմեանց զէմ, այլ հայերի, քրիստոնեաների դէմ, պաշտպան կանգնելով օսմանեան իշխանութեան, յանուն մահմետականութեան, յանուն ուղղափառ կրօնի:

Քիւրդերին հայեացնել միմեանց հետ, որպէս զի կուեն հայերի հետ,—հա սօմանեան կառավարութեան նպատակը:

Երեւելի, օրինակելի կառավարութիւն, որ նըպատակ է դրել կուենցնել պետութեան մէջ ապրող գանաղան աղբիւրներին:

Օրինակելի է.—այնպէս չէ:
Խ. Մալուսեան

ՀԱՅՈՅ ՀԱՐՅԸ ԵՒ ԵՐԿՐՈՒՄԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԸ

I Ն յ ա ս տ բ ա ժ ա ն ե լ ը

Միջկական «Daily News» լրագիրը իր օգոստոսի 24-ի համարում հաղորդում է. «Ըրդ Սօլաքիւրին յայտնել է «հայկական նպատակներ» ֆօտոյի գանձապահին, թէ Կ. Պօլսի անդիկական ստապար տացել է հետեւեալ տեղեկութիւնը. «Փոխ հիւպատոս Համֆրիս այցելել է Սասունի Սեմալ, Շենիկ և Վէլիբուզուան գիւղերը և սկիզբ է դրել շինութիւնների վերականգնելուն: Միսիօնարները բաժանում էին ուտեստ և անում են բարեգործութիւններ: Համֆրիս յոյս ունի, որ գործերը լաւ ընթացք կուենան: Միսիօնարները ունեն դեռ իրանց ձեռքում մօտաւորապէս 600 ֆունտ ստերլինգ մնացած այն դոնատրիները, որ նրանց ուղարկել են, բայց դեռ ևս շատ գումարի կարօտութիւն կայ շինութիւնների, տնային անասունների համար, նոյնպէս և ձմեռվայ շրջանում ընթացքում կերակրվելու և մի փոքր ցանքս անելու համար»:

II Ն ու բ ար - փ ա շ ա

«Daily News» լրագրում կարդում ենք. «Երէկ, օգոստոսի 23-ին, Անդր-Հայկական ընկերութիւնը ստացաւ Գերմանիայի կիստիլեզն քաղաքից հեռագիր, որ հաղորդում է, թէ այնտեղ հասել է Ն ու բ ար - փ ա շ ա ն: Ն ա մ եր

խ ո ս վ ար ար ն եր ի Մակեդոնիա մուտքը արգելէ:

Այդ «աւաղակներից», ինչպէս անուանում են նրանց թիւրքաց պաշտօնական յայտարարութիւնները, թիւրքերը մեծ վախ են դրում և արտակարգ միջոցների են դիմում, նրանց արշաւանքի աւաղակ առնելու համար: «Աւաղակ» կոչվածները բոլորն էլ բուլղարներ են, բուն մակեդոնացի շատ քիչ կայ նրանց մէջ և, որ աւանդին կարեւոր է, դրանք մեծ մասով բուլղարական բանակի պահեստի զինուորներ են, իրանց ծառայութիւնը լրացրած, և գործում են բուլղար օֆիցերների հրամանատարութեան տակ: Գրանց մեծագոյն մասը թէև բաւական վարդ է սուած են ունեցած այստեղի հրապարակին վրա: Ներքին վաճառականները, խնդրի երկարություն և աւելի կենսովեւրց վախճալով, շատ զգուշութեամբ են գործում և շատերը դադարել են իրանց մուրհակները վճարելուց, չուղենալով, յամենայն դէպս, կանխիկ ստակը ձեռից փախցնել իսկ նոր գործերի ձեռնամուխ լինելուց հետո են պահում իրանց:

Սալօնիքը մինչև բուլղարական և սերբիական սահմանները, ինչպէս պատմում են, երկարուղու կայարանների մէջ և չուրջը, միմիայն թիւրք զինուորներ են լեցված: Այստեղ նոյնպէս մեծ թիւով վտուած է զօրքը, բայց կանօնաւոր զօրքից 8 բասայլօն բէ դի ֆ (պահեստի) դէպքի ստակ է աւանդ, և այս պահեստի զօրքը, ամեն օր, տեղական զինուորական մեծ հրապարակում զինուորական մարզանք է կատարում, շարունակ նոր զօրք է գալիս և ուղարկվում ներսերը: Թիւրքերն ամեն կողմից արարեղէ է զօրքով բուլղարական սահմանները, որպէս զի բուլղար

Ա. Ս.

ժեզ ինտելեկտուալ ունեցող հայկական խնդրի մասին, բայց անպատշաճ ընկերություններ հաստատելու և զանազան ծախսերի հետ ունեցել է մասնաւոր խոսակցութիւն: Ստիվինսոնի գնացել է այնտեղ աստուծոյնքերի համար նպատակ ժողովուրդ:

III Հայ բանտարկեալներ

Անգլիական համայնքները ժողովում Ելանքը հարց առաջարկեց հայ բանտարկեալներին մասին, զանազան ծախսեր իմանալ, թէ ինչ միջոցներ են ձեռք առնված ազատելու Անգլիայի Աքքիայի, ս. Յովհաննէսի, Տիգրանակերտի, Տրիպոլիսի, Վանի, Հալէբի, Մուշի և Բիթլիսի բանտարկեալներին, զանազան միջոցներով, որոնք բանտարկեալները կարող են օգտագործելու: Արտաքին գործերի մինիստրութեան փոխ-քարտուղար Կլարոն Գոլտոնը պատասխանեց, որ Կ. Պոլսում բանտարկեալները հոգեբանական ազատված են մայիսի 29-ին: Ինչ վերաբերում է աշխարհական բանտարկեալներին՝ յուլիսի 23-ից յետոյ, երբ նրանց հնարակեց ազատութիւն, տեղեկութիւններ չը կան, մինչև յայտնի է, որ բոլորը պէտք է արձակվեն, բայց այնպիսիներէն, որոնք մեղադրվում են սպանութեան, ուրբաճութեան և սրանց նման յանցանքներէ մէջ: Տիգրանակերտի և Բիթլիսի վերաբերմամբ մինչև այժմ ոչ մի տեղեկութիւն չէ ստացվել: Տրիպոլիսում բանտարկեալներ չը կան: Բաղմաթի մարդիկ բանտարկեալներ են Անգլիայի, Աքքիայի, Վանի, Հալէբի և Մուշի քաղաքներում, և որ Գլոբլի Կերթի հրահրել է թիւրքաց կառավարութեան ուշադրութիւնը գաւառական պաշտօնատեղի վրայ, որոնք չը նայելով սուլթանի կարգադրութեան թողնում են նրանց բանտարկում:

IV Մասնաժողովի անդամներ

«Daily News» լրագիրը իր օգոստոսի 23-ի համարում հաղորդում է, որ հայկական նպատակ ժողովը կօմիտէի մէջ են մտել՝ Եօրի արքեպիսկոպոս կանոն Ֆէօրս, հայր Պարոնեան և զօլտոր Յ. Քալանթարեանց:

V Թիւրքական հերքում

«Բէյութի» գործակալութիւնը հեռագրում է Վաշինգտոնից հետեւեալը. «Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնեց Միացեալ-Նահանգների կառավարութեան, որ նա ընդունել է թարսոսի ամերիկական միտնիստերական կողմի վրայ յարձակվելու գործը և պարզել է, որ ոչ մի ամերիկացի չէ մնացել: Միակ մնացածը մի տեղացի է, որ ծառայի պատճառ էր կատարում պիօնիստ Քրիստի մաս: Յանցաւորները կը ընդունեն և կը պատմվեն»:

VI Անգլիայի երկիրը

Նորիս հեռագիրը հաղորդեց, որ բրիտանական նաւատորմը Միջերկրական ծովում Չմիւնիսայից շարժվեց դեպի Միտիլէն: Անգլիական նաւատորմի շարժումը բացատրվում է նրանով, որ Անգլիան դիտարկութիւն ունի խաղաղ ցոյց անել Գարգանէլում: «Köln. Zeitung» լրագիրը խոսքով, այդ լուրը մինչև այժմ չէ հաստատվել, թէպէտ և մարդիկ Սուլթանի համբերութիւնը վաղուց արդէն պէտք է հասնէր, եթէ նա առանձին պատճառներ չունենար, որոնք արդեւում են նրան վճարական միջոցներ ձեռք առնել Բ. Գրան յամառութեան դէմ: Թիւրքաց կառավարութեան յոյճը թէ՛ երբ գործը կը հասնի ստիպողական միջոցներին, այն ժամանակ Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի մէջ խաղաղութիւնը կը խախտվի, ըստ երևոյթի, հիմնաւոր է: Անգլիային դեկավարում է էլի մի ուրիշ տեսակէտ: Մեծ Բրիտանիան Հնդկաստանի հետ միասին, մասնաւորապէս ամենամեծ երկիրն է և այդ պատճառով նրա համար վտանգաւոր է բռնի միջոցներ ձեռք առնել Թիւրքիայի դէմ: Թիւրքիան կարող է, եթէ ցանկանայ, ժողովրդական շարժում յառաջացնել Հնդկաստանում: Գրա համար բաւական է, որ նա էմիգրանտներ ուղարկի այնտեղ և կանաչ դրօշակը պարզէ: Ահա թէ ինչու համար անգլիացիները կողմից մի ծովային ցոյց սուլթանի դէմ՝ շատ կատակած է և երևում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մի ԳԱՆԻ ԽՕՍԲ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՉԵՍՏԱՌՈՐՆԵՐԻ ԵՒ ՆԵՐԱՆՑ ՎԱՊՁՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մտ 30 տարի է, որ Թիֆլիսի արհեստաւոր-

ները ունեն Վարչութիւն (Ремесленная управа): Բնական է կարծել, որ այդ վարչութեան շարժիչ գոնէ Թիֆլիսում արհեստը պէտք է զուրս եկած լինէր նահապետական գրութիւնից, որի մէջ նա գտնվել է երկար տարիներ ընթացքում:

Արտասահմանում՝ այն է Ֆրանսիայում, Ելէյցարիպում, Զուլանդիպում, երկար ժամանակ չըբնակ շատերի հետ շփուելով, ակամատես ենք եղել, թէ ինչպէս այն տեղերի արհեստաւոր դասը իր բարոյականութեամբ, զարգացումով զիջքով՝ ինտելիգենցիային է պատկանում, իսկ մեղանում—նրա հակադրակերպը:

Մեր արհեստաւոր դասն էլ, եթէ ոչ նոյն չափով և նոյն պայմաններէ մէջ, գոնէ նոյն բնուրբունքների վրա ոտք դրած կը լինէր, եթէ Թիֆլիսի Արհեստաւորների Վարչութիւնը, հիմնված օրից մինչև այսօր, և նրա մէջ գործողները իրանց կոչման բարձրութեան վրա լինէին:

Թէ մենք երաշխաւոր չենք և չը գտնենք, թէ որքան ուրիշ է, բայց ինչպէս լուծում ենք, Արհեստաւորների Վարչութիւնը տարեկան մուտք ունի մոտ 15,000 ռուբլի, իսկ ծախք ոչ աւելի քան 5,000 ռուբլի: Եւ չը նայելով այդ մեծաքանակ մուտքին, այդքան երկար տարիներ ընթացքում, ինչպէս պատմում են, Վարչութիւնը համարեա անտեսած գումար չունի, այն ինչ, եթէ արդարեւ այդքան մուտք ունեցել է, աւնուազը պէտք է տարեկան 10,000 ռուբլի անտեսած լինէր, որ իր տոկոսներով մինչև այժմ մոտ կէս միլիոն ռուբլու կը հասնէր:

Այդպիսի մի գումարով այդ հաստատութիւնը այսօր հրաշքներ կարող էր գործել: Եթէ մինչև անգամ է և մուտքը վերաբերմամբ պատմածների մէջ մի փոքր չափազանցութիւն էլ լինի, այնուամենայնիւ գործողները պարտաւոր էին այդ հանրօգուտ հաստատութեան եկամուտները աւելացնելու և նոր եկամուտների աղբիւրներ ստեղծելու միջոցներ որոնել: Սրինակ, որ արհեստաւորը կը զլանայ իր այժմեան վճարածի կրկնապատիկը վճարելու, եթէ հաւատացած լինի, որ իր տուածը արդիւնաւոր կը լինի և նպատակին կը ծառայէ:

Վարչութիւնը մինչև այժմ ինչու չը պէտք է ունենար կիրակի օրեայ լսարաններ, որ պէս զի արհեստաւորները իրանց պարտաւոր ժամերը փոխանակ զինաներում անցկացնելու, և արդիւնավ փոքր առ փոքր հեռանալով գինեւորներից, բարոյապէս ոտքի կը կանգնէին, կը զարգանային և դրան աշխատութիւնով ձեռք բերած կօպէկները գինեւորներում չը վաճենքով՝ փոքր ի շատէ բարեկեցիկ կենսը կունենային:

Վարչութիւնը ինչու չը պէտք է, արտասահմանից ստանալով, ունենար զանազան արհեստների վերաբերեալ կատարելագործված գործիքներ և մեքենաներ, որոնցից կարողանային օգտվել արհեստաւորները, և արդիւնավ մի քանի առաջ կը գնային, իրանց արտադրութիւնները կը կատարելագործէին, ցուցանանդէտներին կը մասնակցէին, իրանք էլ ցուցանանդէտներ կազմելու ընդունակութիւն կունենային, որը թէ արհեստաւորներին և թէ նոյն իսկ Վարչութեան համար ոչ սակաւ եկամուտի աղբիւր կարող էր լինել:

Վերջապէս ինչու վարչութիւնը նիւթապէս գոնէ այնքան ապահոված չը լինէր, որ ձեռնհաս լինէր մի չնչին կենսակոչակ նշանակել այն արհեստաւորի ընտանիքին, որի մասից յետոյ կինը և որդիքը մի պատառ ցամաք հայր կարող են և ու պիտի ընեն, քանի թշուառ կանայք կան այս բոլորի Թիֆլիսում, որոնք իրանց ամուսինների կենդանութեան ժամանակ ձանձախված են եղել իրանց չըբնում որպէս բարոյականութեան սիպար, իսկ ամուսնու մասից յետոյ, գառն արքատութիւնից ստիպված, մասնավոր են անբարոյականութեան:

Բաւական է մեզ՝ արհեստաւորներին յետ մնալ լաւ է ոչ քան կըբէք: Ժամանակ է արդէն լուրջ ուշադրութիւն դարձնել արհեստաւորներին ժողովներ և ընտրութիւնների վրայ, և ընտրել այնպիսի գործողներ, որոնք ընդունակ լինէին վերև յայտնած մտքերի գոնէ մի մասը իրագործել, որից շատ կախված է արհեստաւոր դասի ապագայ բարեկու վիճակը, և ոչ թէ ընտրեն այնպիսիներին, որոնք, ինչպէս պատմում են, Օրվաճաղում և այլ տեղեր ճաչեր տալով են ձայների մեծամասնութիւն չանել:

ՆԱՄԱԿ ԾՈՒՇՈՒՅ

Օգոստոսի 20-ին

Երէկ, Աթաբեկեանի ընտանաւորում, տեղի ունեցաւ մի չըբ ճաչկերոյթ՝ ի պատիւ թեմական զարդի նախկին տեսուչ Լևոն Սարգսեանի: Գալիերոյթին մասնակցում էին հարիւր քսան հոգի: Անչափ ուրախալի էր, որ մեր իրական սեռն էլ մասնակցի էր այդ համակրելի ցոյցին: Գալի ժամանակ արտասանվեցին սպարված ճաչկերոյթին իր անհուն հոգեբանականութիւնը այդ համակրելի մասնակցութեան, աւելացրեց, որ վաթսուսական թեմականներից ի վեր, գաւառական քաղաքներից Ծոռիին առաջին տեղն է բռնում՝ ձգտելով դէպի մտաւոր զարգացում և մարքսուելով հնի դէմ: Այս խօսքերը ընդունվեցին ծախսաւորութիւններով: Գալի տեղի մինչև գիշերվալ ժամը 2-ը:

Վահան վարդապետ Գեորգեանը կանված է Ելմիածին: Ամբաստու վարդից շատ բողոքներ են ուղարկված սինոդը: Հայր Վահանը եղել է Ամբաստու վարդի վանահայր: Վաղը, ամսին 21-ին, Խանդավերեանի թատրոնում թուրք սիրողները կը տան, յօգուտ քաղաք թուրք աշակերտների, մի ներկայացում: Կը խաղան «Ամուսնանալ մի բաժակ ջուր խմել չէ», դրամա 4 գործողութեամբ, հեղինակութիւն Վեդիբովի, և «Կըթ Վըթ» ժողովրդ. տոմարները բողոք ծախված են: Սա երկուրդ թուրքերէն ներկայացումն է մեր քաղաքում:

Հինգշաբթի, ամսին 24-ին, օր. Վարդիթեր և Մարի-Հրանտի, սիրողների մասնակցութեամբ, բարեգործական նպատակով կը տան մի ներկայացում: Յարգելի օրիորդների վարմունքը աւելի քան գովելի է:—Սա երկուրդ ներկայացումն է, որ տալիս են բարեգործական նպատակով:

Արցախեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իշխան Նիկոլայ Արզումանի-Երկայնաբազուկ հաստատված է Թիֆլիսի քաղաքապետ: Նոր քաղաքապետը այժմ գտնվում է արտասահմանում, և ի հարկէ, կը շտապի վերադառնալ իր պաշտօնը ստանձնելու:

Մեզ հաղորդում են, որ Արխատիս եպիսկոպոս Սեդրակեան ճանապարհ է ընկելու դէպի իր նոր պաշտօնատեղին, Աստրախանի թեմը, սեպտեմբերի սկզբին:

Մեզ հաղորդում են Երևանից, որ հայոց Աթաբեկը յայտնել է, թէ ինքը անձամբ Երևան կը գալ կարգադրելու թեմական զարդի գործը, որ գտնվում է վերին աստիճանի խճճված և անտէր վիճակի մէջ:

Լուծում ենք, որ հայոց ղեռաւորները Թիֆլիսում մի վարդիկ հանգանակութիւն են բաշարել, յօգուտ հայոց բեմի: Կերտանները յոյս ունեն այդ հանգանակված գումարով ծածկել առաջիկայ սեզոնի թատրոնական դեֆիցիտը:

Յօգուտ մեր ժողովրդական գրող Վաղարսո Արզախեանի ստացանքը, Պարսկաստանից, Արաւել Յովսէփեանից 10 ռուբլի, որը և այսօր յանձնեցինք ըստ պատկանելոյն: Ուրեմն մինչև այժմ այդ նպատակով ստացել և յանձնել ենք 403 ռուբլի:

ՋԱՆԱՆ-ՕՂԱԻՅ մեզ գրում են, «Օգոստոսի 6-ին, ուսանող երիտասարդների աշակերտութեամբ, կայացաւ մի երեկոյթ՝ այստեղի բացվելը գրադարանի օգտին: Երեկոյթի կազմակերպիչ բաւական նաւորներ, ձառեր, զրվեցին կենդանի պատկերներ, քսան հոգուց բաղկացած երկսեռ խումբը երգում էր ժողովրդական և ազգային երգեր: Գասիլեճը լի էր բազմութեամբ, որի կէս մասը ամառանոց եկողներ էին: Տեղացի ժողովուրդը անտարբեր էր դէպի այդ համակրելի գործը, մինչև անգամ հոգաբարձութիւնը չաջակցեց այդ գործին: Չուտ արդիւնք մնաց 39 ռուբլի, որը գործարկեց զբոսը առնելու»:

ՊԵՆՏԻՆԻՍՅԱՆ մեզ գրում են, «Ներկայ սեզոնին հանրային ջրերում բժշկվող հայերը՝ կիւրիօզովում ժողով կազմելով, վճուեցին յաջորդ 1896 թւից ժողովարարութիւն անել և մի ֆօնդ հիմնելով, հոգալ քաղաք հիւանդների պիտոյնները: Մի խնդրով դիմելու են նմանապէս և ջրերի վարչութեանը, որպէս զի այստեղի գրադարանում ստացվեն ի միջի սյուր և հայերէն լրագիրներ, քանի որ դրանց կարիքը խիստ զգալի է այստեղ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ

Ռոստոն, օգոստոսի 12-ին

Անցեալ շաբթու հայասէր օրիորդ Պաքարէլ «The Boston Post»-ի մէջ հրատարակեց Բաֆֆիլի «Չայն տուր ով ծովակ» երգի մի գեղեցիկ և յաջող թարգմանութիւնը: Նշանաւոր անգլիագետ Մանկասարեանը աւարտել է Բաֆֆիլի «Եսէրի»-ի և «Չայնալէդ»-ի թարգմանութիւնը: Կը յաւանք, թէ քիչ օրէն լոյս կը տեսնէ տաղանդաւոր հայ ստեղծարարն այս համակրելի աշխատութիւնը:

Ռաթբլի հոգաբարձուաց ժողովը վերջապէս սկսեց է նոր առաջնորդի մը ընտրութեան նախաձեռնութիւնը ընել: Փայաքելի էր, որ գէթ օտարներու առջև չաճնալու համար այդ հայաբնակ քաղաքը մի լուսամիտ և ուսեալ հայ եկեղեցական ունենայինք, թող տուր կրօնաւորներու տղիւթեան հոգիէ յաւաք եկած՝ կրօնական վճեկու և կուխներու անպատեհութիւնը, որ մասնաւոր այսպիսի պարտաւոր ստի՛ ամենամանր հարուածը կուտայ մեր ազգային արժանապատուութեան: Արտեմ թէ ամերիկացեանց հայ գաղթականութեան ճակատագիրը լինէր այնպիսի առաջնորդներ ունենալ, որը ոչ իրենց ուսումով և ոչ ալ արժանիքով կրցած են յարգանք ներշնչել գէթ հայ հասարակութեան:

Ամերիկայի թերթերը մեծ աղմուկով տըպազրեցին Գաղատոնի ատենախօսութեան ամերիկացեաց վերաբերեալ մասը: Մի քանի թերթեր ձերտնի քաղաքագէտին յուսած գովեստին խրախոյս ստացած, աւելի երկար և կրակոտ յօդուածներ սկսեց են հրատարակել Թիւրքիոյ դէմ: Գեորգեանը Մարտիոնի պէնը Ռաշիկուրդնէն հեռու կը գտնուի, արդէն բաւական ատեն է վեր գլխիցը հեռացած է լրագրական վիճահանութեան ստալակէն, բայց այժմ շատ զբաղեալ է կրտսն. թերեւ իր պարտութեան կսկիծը սիրովեւ դիտումով է որ Bar Harbor-ի մարանոցը պարահանդէսներ կուտայ աշխուսական դասակարգի պատկանող չընաղ ամերիկոսներու: Այսպէս կը վաճեն խեղճ հայ ժողովրդեան արեամբ ու քրտնիքով չահած դրամը: Անցեալ շաբթու միտնորարի մը հանդիպեցայ:

—Բարե եղբար, ինչպէս էք, ձեր կողմէն շատ քաջակերական լուրեր կուգան:

—Ինչ լուրեր, հարցուցի զարմացման հետ խառն ուրախութեամբ:

—Օ, շատ քաջակերական լուրեր, Թ... գիւղը նոր քարտիչ մը ունեցեր է, երաշխիքը կրօնապէս շատ տաք են, Տէրաջը գործը շատ յառաջ կըրթայ, մեր լուստարակները երաշխիքներ բազմութեամբ ժողովարան կուգան, այս տարի Տէրաջ հունձքը շատ առատ պիտի ըլլայ:

Կես կը շարունակէր, երբ միջամտեցի հակառակ քաղաքապետութեան:—Բայց պատուելի, ես նամակ կը ստանամ հօրալէս, երկիրը ծայրագոյն արքատութեան մէջ է, սուրբեր հաւաքելու համար խեղճ գիւղացուն տունը, կարախը, գործիքները, հացը կը ծախեն: Այստեղի թերթերէն կիմանանք, ամբողջ Հայաստանը դժոխային տանջանաց մէջ է, ուր կը մնան ձեր երկնային օրհնութիւնները:

—Ատուծայ խօսքը պիտի փրկէ ձեր աղբը:

Թող ընթերցողը բազառաք զայս հետեւեալին հետ, որ հայասէր տիկին մը կը գրէր իր նամակին մէջ. բառ առ բառ թարգմանութիւն է այս: «Հայկական խնդիրն վրայ վերջերս յուսանտեր եմ, հոգով հիւանդ դարձեր եմ: Շատ ատեն կը սեմ, ես ալ վերջապէս ամենին կատաղի յեղափոխական մը եղայ, ան, ուր էր սկսեց կուրը, ես ալ կըրթայի գէթ վիրաւոր հայ զինուորներու հիւանդագան կը լինէի»:

Սասնոյ կոտորածէն վերջ հոս մի հայերէն

Արհեստաւոր

չըջարեակաճն հրատարակուեցաւ, որ մի քանի տւելի ծանօթ միտիմարաց ստորագրութիւնը կը կրէր: Այդ չըջարեակաճնով այդ միտիմարները կը յորդորէին Ամերիկայի հայերը, որ չը յուզւին, ժողովներ չը գումարեն, ընկերութիւն չը կազմեն, վերջապէս իրենց ուշադրութիւնը դարձնեն աւելի հողեր, քան քաղաքական և մարմնաւոր բաներուն: Մենք և ձեր ուրիշ բարեկամները պիտի աշխատենք թիւրքիս քրիստոնէից վիճակը բարելոյն, հարկ չէ, որ դուք ձեր դրամը և արիւնը վասնէք. հիմա կրօնական և կրթական նպատակներու նուիրեցէք ձեր նիւթական և բարոյական ուժերը, և այլն:

Արեւելու հպարտութեամբ միայն կրնայինք զիտել այս արեւմտեան առաքեալներու հրաչք որոճելու սղայական ջանքերը: Գժբարտարար հրաչից դարձ սնցեր է. եթէ երբէք կարելի է հրաչք գործել այդ հրաչքը պիտի գործէ միայն անձնուէր քաջութիւնը:

Այժմ տեղական թերթերէ կրնանք, թէ թիւրքերը սկսած են միտիմարները ներդրել, սպասուելիք կարգով, տեղ-տեղ յարձակել չէնքերու վրա, սպակներ կտարել, և այլն: Միւս կողմանէ կատարութիւնը նորանոր ճնշումներ կը բանեցունէ միտիմարական դպրոցներու և եկեղեցիներու վրա:

Ճամանակ չէ հարցնել, թէ ո՞ր են մեր հրաչքործ առաքեալները, չըծիչի բժշկեա զանձն քո:

Մի քանի մասնաճիւղեր մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն Սասնոյ կոտորածի տարեդարձը տօնելու մի սուգի հանդէսով: Այսպիսի նիւթական անձուկ պարագայից տակ, երբ վերջին սէնթը իսկ կրնայ Հայաստանի մէջ շատ աւելի օգտակար ծառայութիւն մատուցանել աւսօթի և թշուառ հայ ժողովրդեան, չեմ գիտեր որքան վայելուչ կրնան համարուիլ այս հանդէսները, որք ինչքան ալ համեստ լինին, դարձեալ մի մեծ ծախսի դուռ պիտի բանան:

Այս խորհրդածութիւնները վերապահութեամբ միայն հաղորդելով, կը սպասեմ տեսնել, թէ այդ սղոյ հանդէսները տեղացի ժողովրդեան և լրագրութեան վրա ակնկալուած արդիւնքը յստաջ պիտի բերեն:

Այդ դիտումով գնահատելի ջանքեր կը կատարեն մի քանի եւանջալուս կրիտասարգներ: Յուսանք, թէ արդիւնքը պիտի պսակէ այդ անկեղծ ջանքերը:

Արմէն

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՅ

ՊԱՐԻՉ, 21 օգոստոսի: Սերբիական թագաւորին, լոգանալու ժամանակ Ռիարթիցում, այլքների հոսանքը տարաւ լողալու ուսուցչի հետ միասին թագաւորը աղաւթեց, ուսուցիչը խեղդվեց:

ԲԱՅՕՆՆԱ, 21 օգոստոսի: Կատարութիւնը արգելեց ցուլամարտը, որի պատճառով քաղաքային խորհուրդը հրատարական տուեց:

ՆԻՒԵՐՈՎ, 21 օգոստոսի: Չինաստանից հարգուած են, որ իշխանութիւնները խօսիանցում մի հրաւեր հրատարակեցին, որով դրոյում են բնակիչներին յարձակվել քրիստոնէական միասնաների վրա: Ամբողջ քարոզանք արեց քրիստոնէաների տները: Չորս քրիստոնէաներ վիրաւորված են:

ՊԵՏԵՐՈՒՊՈՎ, 22 օգոստոսի: Հրատարակված է մի օրէք, որով Պետերբուրցում հիմնվում է Ռուսական կրկնապահովագրութեան ընկերութիւն, 6 միլիոն հիմնական գրամաղկով:

«НОВОСТИ» լրագրին հետագրում են, որ Սերբիական ժողովրդի մասին, Սախեղոսիցում, յայտնվեցին փոքր սպասարարական խմբեր: Փոքր-Տիրնովում աւաղա-կանները դիմախոսով քանդեցին կօնակը և զօրանցը:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 22 օգոստոսի: Այրվեց Նովի-Գոլոր քաղաքը:

ԲԵՐԼԻՆ, 22 օգոստոսի: Ռուսականութիւնը արգելեց սոցիալիստներին ժողովներ կազմել ամբողջ Պրուսիայում բոլոր յայտնելու Սերբիան սոման տարեդարձի առիթով կազմելի տօնախմբութիւնների դէմ:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒՊՈՎԻ ԲՈՐՍԱ

Օգոստոսի 22-ին

Ընդունի վրա 10 ֆունտ արծէ . . .	92 ր. 95 Կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	45 > 35 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	36 > 75 >
Ռսկի . . .	7 > 40 >
Մաքսային կուպոններ . . .	148 > — >
Արծաթ . . .	— > — >

Բորսային դիսկոնտ . . .	5 — 70/0
Պետ. բանկի 5/0 տոն 1 շրջանի . . .	— > — >
— — — — 2-րդ . . .	— > — >
— — — — 3-րդ . . .	— > — >
4/0 պետական բէնտա	99 > 25 >
5/0 ոսկեայ բէնտա 1884 թ	161 > — >
Արեւելեան 5/0 փոխառ. 1-ին շրջ. . .	— > — >
— — — — 2-րդ . . .	— > — >
— — — — 3-րդ . . .	— > — >
— — — — 4-րդ . . .	— > — >
Ներքին 5/0 առաջին փոխառութ. . .	282 > — >
— — — — երկրորդ . . .	240 > — >
5/0 պետական երկաթուղ. բէնտա . . .	101 3/8 > — >
4/0 ներքին փոխառութեան	99 > — >
4 1/2 0/0 ֆրանս. թղթ. ագն. կալ. բանկի . . .	100 > 50 >
Ագն. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութ. . .	— > — >
Գրաւ. թղթ.	215 > 50 >
4 1/2 0/0 վիսյակ. գիւղ. հող. բանկի . . .	100 7/8 > — >
4 1/2 0/0 գրաւական թղթեր կալուած. . .	— > — >
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մտաւ.	151 > — >
— — — — թղթադ.	— > — >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. . .	101 > 50 >
ընկերութեան օրէկադիտներ. . .	101 > 50 >
Մոսկովայի քաղաք. օրէկադիտներ. . .	101 > 25 >
Օրէկադի	— > — >
Թիֆլիսի	99 5/8 > — >
Գրաւ. թղթ. Թիֆլ. կալ. բանկի 5/0 . . .	99 > 50 >
— — — — 6/0	101 > 50 >
— — — — Գրեթայի 6/0	101 > 50 >
— — — — 5/0	99 > 50 >

Խմբագիր և հրատարակիչ՝ Ա.Լ.ԲԱՍՏԻՆԻ ԲԱՍՄԱԹԱՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ - ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ
Օրիորդաց դպրոցում վերաբնութիւնները կը լինեն օգոստոսի 25, 26 և 28-ին: Նոր աշակերտուհիներ կը ներուծվին օգոստոսի 29 և 30-ին. իսկ ուսումը կը սկսուի սեպտեմբերի 1-ին: 1—1

Մի փորձված ուսուցիչ, որ 17 տարի շարունակ ուսուցչութիւն է արել, պաշտօն է որոնում ծխական դպրոցներում: Հարցնել Գոթովնակի պրոսպեկտի վրա, Գովաթեանի հարստեղէնի մազադիւնում: (№ 96) 1—3

ՆՐՈ ԳԱՍՍԳԻՐԲ
«Կովկասեան գրաւմաճառանոց Զար. Գրիգորեանցի» հրատարակութեամբ
ԼՂՍ տեսաւ և վաճառվում է
Յ. ՃԱՂԱՐԲԵԳԵԱՆՅԻ
Հ Ա Յ Ո Ց Լ Ե Ձ Ո Ւ
Երկրորդ տարի:
ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊ.
Կանխիկ վճարով տասնից աւելի դիտղին 24 կօպէկ: (№ 96) 1—3

ԳՕԿՏՕՐ ՎԱՀԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը յայտնէ իրան դիմող Հիւանդներին, թէ առաջիկայ սեպտեմբերից սկսեալ կը վերահաստատուի Վ.Ի.Ն.Ս. և իր հասցէն Հետեւեալն է.
Dr. WAHE MINASSIAN
Operator an der Klinik des Professor Chrobak. VIII. Schlüsselgasse 10.
OESTERREICH WIEN
(№ 96) 1—10

Ա Ր Գ Վ Ի Ն Ի
ՀԱՅ-ԿԱՌՈՒԿԱՅՈՒՆ ուսուցիչներին համար հարկաւոր են ԵՐԿՈՒ ՌԻՍՈՒՅԻԶ և ԵՐԿՈՒ ՎԱՐՃՈՒՆԻ, յիւզ աւ ուր ներ, ուսուց և հայոց լեզուները: Յանկալի է, որ լինէին ամուսինները:
Գիմէլ պայմաններով АРТВИНЪ, ЯКО-ВУ Пилояну.
(№ 90) 3—6

Թիֆլիսի հայոց ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՍ-ԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչու-թիւնը խնդրում է բոլոր թարգմանիչներին, որոնք ուղարկում են ընկերութեանը զանազան թարգմանութիւններ, բարեհաճ են ներկայացնել մի և նոյն ժամանակ և ԲՆԱ-ԳԻՐԸ: Հակառակ գէպքում գրքը կը մնայ առանց քննութեան Խմբագրական մասնա-ժողովի կողմից: (№ 74) 4—4

Օ Ր Բ Ե Լ Ե Ա Ն Յ Ի
ՌԻՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Հիմնվում 1844 թիւն
(Թիֆլիս, Աբա-Աբազակայա հրատարակ, № 11)
Աշակերտները ընդունվում են իբրև պանսիօներ, կիսապանսիօներ և երթեկ ու պատրաստ-վում են բոլոր միջնակարգ ուսումնարանների համար:
Ընդունութեան հարցաքննութիւնները սկսվել են օգոստոսի 22-ին, իսկ ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 1-ից: (№ 96) 1—4

ՀԱՅՈՒՆԵԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւ-նը յայտնում է, որ ՍՈՒՐԲ ՆՇԱՆԻ օրիորդաց ճխական ուսումնարանի աշակերտուհիները ընդունութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 28-ից: (№ 95) 2—3

Կ Ր Ա Կ Ի Գ Է Մ Փ Ո Ւ Ա Կ Ա Ր Չ Ա Պ Ա Հ Ո Վ Ա Գ Ի Ռ Ի Թ Ե Ա Ն
ԹԻՓԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Ապահովագրում է ամեն տեսակ շինութիւններ Թիֆլիս քաղաքի մէջ
Տ Է Լ Է Յ Օ Ն № 288
Վարչութիւնը գտնվում է քաղաքային տանը, Երեւանեան հրատարակի վրա, և բաց է առաւօտան 9 ժամից մինչև 2 1/2-ը կէս օրից յետոյ:
Մուտքը վճելովնիւսովսկայա փողոցից, քաղաքային գումարի պողեղով:
(№ 90) (Ն.) 2—20

ՊՏՂԱՀԱՏԱՅԻՆ ԼԿԱՏՐԱԿՑ
Բ Կ Ե Օ Լ Է Ի Ե Ը Ն Կ Մ Օ Ս Կ Վ Ա Յ Ո Ւ Մ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ,
տալիս է կատարելագոյն թափանցիկ, հիւանդի դոյնի և համի խմիչք:
Ծախվում է
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԵՒ ԲՈՂՈՐ
աւելի նշանաւոր առեւտրականների մօտ:
(№ 79) 2—2

Ն Ե Ր Ս Ի Ս Ե Ա Ն Գ Պ Ր Ա Ն Ո Ց Ի
վարչութիւնը արանով յայտնում է, որ նորիկ աշակերտների քննութիւնները սկսվելու են օգոստոսի 24-ին: (№ 94) 2—2

Դ Պ Ր Ո Ց ԵՒ Պ Ա Ն Ս Ի Օ Ն
Ս. Տ Է Բ - Յ Ո Վ Ա Ս Է Փ Ե Ա Ն Ի
Սոջալի, Սաղոյայա փ. № 46 (Սերգիեվսկայա փողոցի զինաց)
Մանուկները ընդունութիւնը (երկու սեւի) կը սկսվի օգոստոսի 22-ից, իսկ ու-սումը—սեպտեմբերի 1-ից: (№ 93) 2—6

Կ Է Օ Լ Է Ի Ե Կ Ա Ո Ւ Չ Ի Ի Կ Է Ն Ե Ր Կ
ՃԱՀԱՏԱՅԻՆ ԿՕՇԻԿՆՐԻԻ ՀԱՄԱՐ
Ճախվում է ԱՄԵՆ ՏԵՂ, բոլոր նշանաւոր առեւտրականների մօտ:
Տալիս է անպայման անթափանցիկութիւն, շատ կակոզայում է և պահպանում է կաշու. անա խորձ հոտ չունի: Այդ բոլոր արժանատիութիւնների հետ միասին այդ ներկը անհամեմատ աւե-լի աման է իրան նման միւս արտադրութիւններից:
(№ 80) 2—2

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԻՍՏԱՄԵԱՆ
Հեղինակ Չեւարդի առեւտրական և գործարանական հաշուաւ ա ճ ու թ ե ա ն
ՌԻՍՈՒՅՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊՏՐԱՍՈՒՄ Է
Երկու սեւի անձանց, 4 ամսեայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս և ե-րաշխաւորելով, և երբ՝ զէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԻՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ
Ա) Կրկնակի խաղական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առեւտրական ճիւղերի, հան դերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերտիւնի գործարանական հաշուեւեւութեան:
Բ) Առեւտրական թուաբանութիւն.
Գ) Առեւտրական նամակագրութիւն.
Դ) Գեղարքութիւն և ամենալատ ձեռքերի ուղղութիւն:
Պարագմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շա-րունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիր չի օրերը լինելու են առան-ձին գործնական պարագմունքներ:
Յանկայցայինը թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 4 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյեան, ՍՈՒՐԱԿ, Ֆրէլիւնեան փողոց, տուն Սուլխանօվի, № 13:
Վերջիցեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍԻՍԻ, Խիզդէկիլի գրա-վաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրաւմաճառանոցներում:
ԳԻՆՆ Է 3 Բ. 50 ԿՕՊԷԿ:
Օտարաքաղաքայինները գրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պատասխի ծախս վճարելու:
(№ 86) (Ն. շ.) 5—15

ՌԻՍՈՒՅՈՒՆԻՆԵՐԻ ԵՒ ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՆԻՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՊՐՈՅՈՒՄ
(Վճելովնիւսովսկայա փող. № 3)
ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԸՆԳՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ
Կը սկսվի օգոստոսի 23-ից (9 ժամից մինչ 1 ժամ կէսօրից յետոյ և 6 ժամից մինչև 8 ժամ երեկոյեան): Մանուկներն ընդունվում են նախապատրաստական բաժան-մունքներում (հայոց և վրաց), կրտսեր, միջին և աւագ: Աւագ բաժանման մէջ վերջ-նականապէս պատրաստվում են մանուկը համար բոլոր միջնակարգ դպրոցների ստորին դասարանները:
Պարագմունքները կը սկսվեն սեպտեմբերի 1-ին:
(№ 87) (Ն. 21, 23, 28 և 30 օգ.) 2—5